

Förord

2020 års nummer av NoAD innehåller bidrag från Norge, Sverige, Finland och Danmark och är ytterligare ett exempel på hur praktikbaserade, erfarenhetsgrundade frågeställningar kan förenas med forskningsbaserad kunskap inom det allmändidaktiska fältet.

Vi lever i en orolig värld där odemokratiska strömningar blir alltmer framträdande i olika sammanhang. I en sådan värld med ökade orättvisor, diskriminering, rasism och extremism har skolan ett viktigt uppdrag; att verka för en utveckling av demokratiska värden och att bidra till att fostra samhällsmedborgare som kan verka i demokratins anda. *Herner Saverot*, *Gerd Grimseth* och *Christine Hope* behandlar i sin artikel frågan på vilket sätt odemokratiska attityder kan förhindras med utbildning i en norsk kontext. Med utgångspunkt i utbildningens dubbla syften – utbildning som är gynnsam både för individen och samhället – belyser författarna utifrån en empirisk studie av konkreta undervisningssituationer på gymnasiet hur lärare undervisar för att förhindra odemokratiska attityder hos elever.

Skolans uppgift är även att skapa förutsättningar för livslångt lärande, exempelvis genom att utveckla elevers förmågor att tillägna sig ny kunskap, vilket kan ske med hjälp av olika inlärningsstrategier. *Peter Ragnefors* riktar ljuset mot en sådan strategi, nämligen elevers anteckningspraktiker i undervisningssammanhang. Med utgångspunkt i en enkätstudie om gymnasieelevers anteckningspraktiker i en svensk kontext visar Ragnefors att merparten av gymnasieleverna i studien antecknar på lektionerna, men att enbart en mindre del av dem har fått lära sig denna färdighet genom undervisning i skolan. Utifrån studiens resultat argumenterar Ragnefors för vikten av att skapa en medvetenhet hos elever om för- och nackdelar med olika anteckningsstrategier så att de själva kan avgöra vilken strategi som är mest lämpad för ett specifikt sammanhang.

I sin yrkesutövning ställs lärare ideligen för nya utmaningar och en ständigt aktuell fråga är hur lärarutbildningen förbereder blivande lärare för den kommande yrkesutövningen. I *Harri Pitkänienis* och *Timo Martikainens* artikel riktas intresset mot finska lärarstudenters utveckling till lärare. Med utgångspunkt i Banduras socialkognitiva teori undersöker författarna hur lärarstudenter upplever sin egenförmåga (self-efficacy) samt vilken tilltro till denna egenförmåga de utvecklar under utbildningen. Utifrån en intervjustudie presenterar författarna ett antal teman som belyser situationer som lärarstudenter upplever som mer eller mindre betydelsefulla för utvecklingen av sin egen tilltro till att klara av olika situationer i lärarpraktiken. Studien bidrar med värdefull kunskap såväl utifrån ett teoretiskt och metodologiskt perspektiv som för vidare utveckling av lärarutbildning.

I en tid som präglas av mätningar och effektivitet väcker frågor om betygssättning och bedömning intresse. I detta nummer av NoAD problematiseras dessa frågeställningar utifrån en dansk kontext. *Solveig Troelsen* har studerat hur skriftliga slutprov i danska bedöms av oberoende bedömare, så kallade censorer. Med utgångspunkt i ett sociokulturellt perspektiv på bedömarnas arbete synliggörs individuella uppskattningar och kvalitetsnormer som kan vara avgörande för bedömningen av slutprov, men som inte uttryckligen kommuniceras till studenter och lärare. Studien visar att censorernas bedömningar påverkas av en professionell tolkningssamfund, men att det också förekommer individuella variat-

2 *Förord*

ioner. Det äventyrar i sin tur slutbetygens tillförlitlighet. Författaren betonar vikten av ytterligare forskning inom området som kan bidra till att revidera det nuvarande betygssystemet.

Sammantaget presenterar detta nummer ett brett spektrum av allmäntdidaktiska studier där sökljuset riktas mot både skolans övergripande mål, specifika praktiker, såsom gymnasieelevers inlärningsstrategier, bedömning och betygssättning, och mot lärarutbildning, denna gång i finsk tappning. Den finska lärarutbildningen har betraktats som en framgångssaga och därför med all rätt varit i fokus. Trots att det har skett stora förändringar även inom svensk lärarutbildning under senare tid har dessa knappats uppmärksammas mer än just när de inträffat. De har förvånansvärt snabbt blivit bortglömda. Därför har vi valt att i detta nummer av NoAD publicera en personligt präglad reflektion i essäform över händelser i svensk lärarutbildning.

Ilona Rinne
Huvudredaktör

Silwa Claesson
Ansvarig utgivare